

v archeologii a předpokládá přitom, že čtenář není specialistou v matematice, ale rozsah jeho vědomostí odpovídá středoškolskému vzdělání. G. A. Fedorov-Davydov na několika místech správně připomíná, že v předložené práci nejde v žádném případě o „matematickou archeologii“. Statistické metody zde slouží, stejně jako v historii, jako vhodný prostředek k fundované historické interpretaci.

Autorovi se podařilo stručně, s náležitou přesností a poměrně přitažlivou formou vyloučit stanovený záměr. Uvedená publikace byla proto právem schválena jako učební text pro vysokoškolské studenty historie v SSSR a jistě bude vítanou pomůckou rovněž pro naše studenty archeologie.

Eliška Kazdová

Maria Cytowska—Hanna Szelest, Literatura grecka i rzymska w zarysie, Warszawa 1981, stran 399.

Polská publikace *Literatura grecka i rzymska w zarysie* je určena nejen studentům klasické filologie, ale i posluchačům filologických oborů vůbec. Jde o stručný přehled řecké a římské literatury, podávaný podle chronologického sledu; literatuře řecké je věnováno 210 stran, literatuře římské 162 stran. Výkladům o obou literaturách předchází až příliš stručný historický úvod; pojednání o řecké literatuře (12 až 218) pak probíhá podle tradičních dělení na literaturu období archaického, klasického, helénistického a římského. Autorky prezentují nejnovější výsledky bádání, jak je to vidět v řadě oddílů (např. výklad o Homérovi, o antickém románu aj.), snaží se o přehlednost a systematicklost, často se nespokojují jen s vypočítávaním a schematickým rozborem díla probíraných antických básníků či prozaiků, nýbrž stručně hovoří i o jejich přínosu pro světovou literaturu. Zvláště velká pozornost je věnována literatuře helénistického období: tak zatímco se zde o poezii i próze archaického období pojednává jen na 24 stranách (12—35), o literatuře V.—IV. stol. př. n. l., to je o řeckém dramatu, tragédii i komedii, próze historické i filozofické, na necelých 70 stranách (35—103) — přičemž je nutno podotknout, že v rámci tohoto výkladu se probírá i komedie střední a nová —, literatuře helénistické je věnováno rovněž 70 stran (103—173), aniž se zde samozřejměmžnou mluví o helénistické komedii. Dělení na jednotlivé podkapitoly je v tomto oddíle členitější a přehlednější, než tomu bylo v předchozích částech recenzované knihy. Sílka záběru, s kterou autorky probírají helénistickou literaturu, se dotýká i kapitoly věnované řecké literatuře římského období (174—218). Vedle pojednání o gramaticích, rétorice, filozofii a historii jsou zde probírány ve zvláštních podkapitolách literatura křesťanská, poezie I.—III. stol. n. l., řecký román, světská poezie od IV. stol. n. l. aj. V závěru se čtenář dozví o významu Fótia, Súdy a dalších byzantských autorů, důležitých pro naše znalosti o řecké literatuře.

Na str. 219—381 je věnována pozornost dějinám římské literatury. Po jednostránkovém úvodním slově se jen velmi stručně probírají zárodky prózy a poezie do roku 241 př. n. l. (str. 220—221) a poté postupně následují výklady o literatuře archaického období (222—238), Ciceronova období (238—266) a období Augustova (266—303). V oddíle věnovaném literatuře císařského období v I. a II. stol. n. l. (303—350) se nerozebírají jednotliví autoři podle literárních žánrů, nýbrž podkapitoly tu jsou sestaveny podle římských panovníků. Tak se probírá v jednom oddíle veškerá literární produkce z doby Tiberiovy, dále Caligulovy, Claudiovy a Neronovy, následující oddíl je věnován literatuře za Flaviovců, za Nervy a Trajana, za Hadriana a za Antoninoviců. To ovšem vede někdy k nepřesnostem v zařazení jednotlivých autorů. Na str. 350 až 358 se hovoří o římské literatuře III. stol. n. l. a na str. 358—381 o literatuře pozdního císařství ve IV.—VI. stol. n. l., přičemž zde se již postupuje podle literárních druhů. Stručná pozornost je věnována i próze a poezii křesťanské.

Jak jsme to již naznačili, jednotlivé oddíly recenzované publikace jsou poněkud různorodé. Je pravda, že např. kapitola o římské literatuře I. a II. stol. n. l. vede studenta k tomu, aby si lépe uvědomoval historické souvislosti literární tvorby, vývoj jednotlivých literárních žánrů je tím však dosti narušován. V tomto směru by se

nám jevílo jako ústrojnější členění probírané látky uvnitř tradičních vývojových období spíše podle jednotlivých literárních žánrů, jak se s tím v recenzované knize setkáváme pouze u některých kapitol.

Jedním z cílů knihy je i to, aby se student s antickou literaturou seznámil alespoň v překladech. Tomu napomáhá přiložený přehled o překladech jednotlivých antických autorů do polštiny (382—388). V bibliografickém přehledu odborné literatury (385 a 388 a násl.) přece však jen poněkud překvapuje, že autorky uvádějí výhradně odbornou literaturu polskou. Domníváme se, že byt jde o stručný přehled antické literatury, přece jen by v publikaci, jež obsahuje téměř 400 stran, neměla chybět jména základních prací o dějinách řecké a římské literatury, vzniklých v odborné světové literatuře.

I přes uvedené připomínky lze konstatovat, že práce Marie Cytowské a Hanny Szelestové Literatura grecka i rzymaska w zarysie je počin záslužný a potřebný; podobný přehled dějin antické literatury by jistě přivítali i naši budoucí středoškolská učitelé humanitních oborů, kteří musí v rámci přehledu dějin světové literatury seznámat své žáky s antickou literaturou, často jim však podobná příručka chybí, neboť i poslední vydání Stručných dějin řecké literatury a Stručných dějin římské literatury z pera F. Stiebitze je již dávno rozebráno.

Dagmar Bartoňková

Antologia anegdoty antycznej, przel. Jerzy Lanowski, Wrocław, Ossolineum 1984, stran XVIII+198.

Jerzy Lanowski nabízí polskému čtenáři již potřetí možnost seznámit se s bohatstvím antického humoru. Jeho vydání antologie antické anekdoty je navíc obohaceno i kresbami, jež pořídil Tomasz Łowicki. J. Lanowski se tentokrát zaměřil na humor méně známých antických autorů, širší čtenářské veřejnosti méně snadno dostupných, a jejich anekdoty seřadil v chronologické posloupnosti událostí či osobností, jež inspirovaly vznik jednotlivých anekdot — od nejstarších dob řecké historie, přes slavné řecké tragiky, filozofy, přes období helénistické, římskou republiku až k římským císařům a filozofům. Výboru anekdot je předeslán stručný úvod, v němž Lanowski podává nejprve výklad o anekdotě z hlediska filologického i literárně-historického a poté čtenáře seznamuje s autory, jejichž anekdoty překládá. Jde o Athenaia, Stobaia, Aula Gellia, Sexta Aurelia Victoria, Macrobia, Diogena Laertia. Jde jistě o práci záslužnou, jež má za úkol čtenáře nejen pobavit ve chvílích oddechu, nýbrž i nevtíravým způsobem poučit o bohatství a pestré škále antické slovesnosti.

Dagmar Bartoňková

Helga Kaiser-Minn, Die Erschaffung des Menschen auf den spätantiken Monumenten des 3. und 4. Jahrhunderts. Jahrbuch für Antike und Christentum, Ergänzungsband 6. Aschendorfsche Verlagbuchhandlung, Münster 1981. Stran 137, jmenný a věcný rejstřík, 52 černobílých obrazových příloh.

Autorka si v úvodu své práce klade za cíl prozkoumat raněkřesťanský obrazový cyklus názornující stvoření člověka z hlediska jeho původu, obsahové a formální návaznosti na starší pohanské, případně i židovské předlohy, jejichž existence se hypoteticky předpokládá. Nejstarší známé doklady tohoto motivu jsou doloženy na křesťanských sarkofázích ze začátku a průběhu 1. poloviny 4. století. Obecně se předpokládá, že tato tematika se v raněkřesťanském umění prosadila po vzoru pohan-